

A párbeszéd fontossága: kultúraközvetítés és -fejlesztés Baden-Württembergben

Interjú B. Szabó Dezsővel, a Stuttgarti Magyar Kulturális Intézet vezetőjével

2017 februárjától dr. B. Szabó Dezső vezeti a Stuttgarti Magyar Kulturális Intézetet. A nemrég kinevezett igazgató egyetemi adjunktus, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Germanisztikai Intézete tudományos munkatársa, történész, irodalomtörténész. Kutatási területei a magyarországi németek történelme, művelődéstörténete, illetve sajtótörténete. Ő maga is magyarországi német, pilisszentiváni gyökerekkel. Tizenöt éve dolgozik a kulturális diplomácia területén. 2000-2004 között épp a Stuttgarti Magyar Kulturális Intézet tudományos és kulturális titkára volt, így a tartományt s a várost is alaposan ismeri. Jelenlegi munkakörében a közigazgatásban szerzett tapasztalatait is jól hasznosíthatja, hisz sok éven át a Balassi Intézet nemzetközi kapcsolatokért felelős igazgatójaként, 2014-ben pedig a Külgazdasági- és Külügyminisztérium kulturális diplomáciáért felelős helyettes államtitkáraként tevékenykedett. Ahogy a Stuttgarti Magyar Kulturális Intézet második negyedéves programfüzetében fogalmaz: „A magyar kultúra itt, Baden-Württemberg tartományban, régóta házára lelt, mely a képzőművészet, kultúra, nyelvűvelés, zene és tudomány vonzó kínálatának változatosságában jut kifejeződésre. Ez a sokszínűség aktuális programunkban is teljes mértékben tükröződik. Mindez ösztönözte a párbeszédet és csigázza fel a kíváncsiságot!”

Az Intézet jelenlegi programjairól, a közép- és hosszútávú tervekről, feladatokról B. Szabó Dezsővel a húsvéti ünnepeket megelőző budapesti látogatása során beszélgettünk.

– A programfüzetet lapozgatva, abban valóban sokszínű, sokakat megszólító kínálat tükröződik...

– Június közepéig látogatható „A magyarországi Bauhaus” című kiállítás, melyet a pécsi Janus Pannonius Múzeummal együttműködve mutatunk be. Az eredeti Bauhaus-objektek mellé kortárs képzőművészek alkotásai kerültek. A Kodály-emlékév jegyében megmutattuk Kodály hatását más zenei műfajokra. A közönség egy jazzkoncert révén nyer bepillantást az idősebb zenei irányzatokra. A hangversenyek esetében egy olyan ügynökséget is bevonunk a szervezésbe, amelyik előszeretettel választ a Cseh Tamás Programban részt vevő fiatal tehetségek közül. Június 1-jére Doma Ákos, a két éve Chamisso-díjjal kitüntetett szerző felolvasására hívjuk az irodalmat kedvelő közönséget. Ez a program pont számunkra azért is kiemelkedő, mert az a Robert Bosch Alapítvánnyal együttműködésben valósul meg, amely az előző években nem támogatott a Stuttgarti Magyar Kulturális Intézet által szervezett programot.

– A sokrétűség jegyében a fiatal, illetve legifjabb közönség igényei is szerepet játszottak?

– Konkoly-Thege György, a Sziget Fesztivál hivatalos fotográfusa képeiből június 23-án nyílik kiállítás a Kulturális Intézetben. A jeles fotóművész ez alkalomból legjobb felvételeiből válogat. Az eseményre egy disc-jockey is hivatalos, így kívánjuk a fiatalokat megszólítani. Természetesen ezzel a Sziget Fesztivált is reklámozzuk (nem a vállalkozást, hanem magát a programot, mely ma messzemenőig hungaricumnak számít). Németországban sokan már nem engedhetik meg maguknak a klasszikus mallorcai nyaralást, de a

magyarországi árak számukra is megfizethetők. Hazánk minden külföldi számára keresett és pénztárca-barát úticél.

Júliusban a pécsi Bóbita Bábszínház vendégszerepel nálunk. Július 13-án Köles Eliza koncertjén lehetnek jelen vendégeink. Az előző évben Rómában hallottam. Ő is a Cseh Tamás Programban vesz részt, elképesztő kisugárzású előadó, biztosan felemelő program részesei lehetünk. Ami viszont nem szerepel a programfüzetben: az a rengeteg előkészület. Az elmúlt nyolc hétben számtalan megbeszélést vettem részt. Természetesen azért is, mivel jelenleg egyedül vagyok Stuttgartban, a hirtelen váltás okán a családom még nem tudott elkísérni. Az előző intézetvezető, október végén távozott, így több mint két hónap telt el, míg átvettem az intézetvezetést.

– Az évfordulók jegyében hangsúlyt kap az Esztergom és Ebingen között huszonöt éve létrejött partnerkapcsolat is...

– 1992-ben írták alá a Magyar- és Németország baráti kapcsolatáról szóló alapszerződést. Természetesen tudunk ezekről a partnerkapcsolatokról, melyek kiépítésére ösztönzőleg hatott ez a szerződés. Sok együttműködés 1992-1993 között kötött és idén, illetve jövőre huszonötödik évfordulójukat ünneplik. Ebingen azért is kiemelkedő, mivel a városban egy magyar könyvtár is működik. Vezetője Gudrun Brzoska, aki Arany János-programunk megvalósításában is részt vett, és néhány hét alatt igazi Arany-szakértővé képezte magát. Más településekkel is egyeztetünk.

Távlati terveim között szerepel az is, hogy a tartományba meghívjuk például a mohácsi busókat, mivel Baden-Württembergben is meghatározó hagyomány a

farsangi karnevál. Ilyen projektek esetében nagy segítséget nyújthatnak a települések közötti partnerkapcsolatok.

– *Milyen érzés volt Stuttgartba visszatérni?*

– Nem idegen, maga a tartomány sem. Tübingenben jártam egyetemre, ezer szállal kötődöm ide. Egyrészt sokakat ismerek a partnerszervezeteknél is. Vannak, akiket tizenöt-húsz éve. Másrésztől azonban sok minden megváltozott. Mindenekelőtt a német-magyar kapcsolatok alakulására utalnék, amelyek azonban nem Baden-Württemberg-specifikus változások. Nem is a nagypolitika kommunikációja révén előidézett feszültségekre gondolok, hanem arra, hogy legtöbbször a németek magyarok iránti, a határnyitás nyomán érzett rokonszenvének örökérvényűségét feltételezték. Ez azonban nincs így. Az utóbbi tizenöt évben ezzel nem nagyon foglalkoztak, pedig a határnyitáskor még meg sem született fiatalok mára már szülők, és Magyarország akkori szerepvállalásáról mit sem tudnak. Őket is meg kell nyernünk. Stuttgart kulturális kínálata a sokszorosára nőtt, legfőképp a tizenöt éve felmutatotthoz képest.

Új helyzet az is, hogy Intézetünk a külügyminisztériumhoz tartozik, így annak szerves részeként működünk, de nem politikai képviselőként, hanem a magyar kultúra, a magyar értékek képviselőiként. A tizenöt évvel korábbinál kevesebb munkatárssal, egész Dél-Németországra kiterjesztett tevékenységi körrel működünk.

– *A magyarországi németiség a második világháborút követő kitelepítés nyomán nagy számban épp Baden-Württembergben lett új hazára. Az őszi, illetve a középtávú programtervezésben szerepet játszik az itteni, és a magyarországi németiség kapcsolattartása?*

– Stuttgart ebből a szempontból is sajátos. Szeptember 15-én az első fő programunk a huszonöt éves VUdAK Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége jubileumi csoportkiállításának megnyitója lesz.

Tárgyaltam a magyarországi németek tartományi szervezetének (Landsmannschaft der Deutschen aus Ungarn) volt és jelenlegi vezetőjével, Klaus J. Loderer és Joschi Ament úrral, s felajánlottam, hogy jövő évtől január 19-én tartsunk minden évben megemlékezést a Stuttgarter Magyar Kulturális Intézetben. A magyarországi németek kitelepítésének és elhurcolásának hivatalos emléknapját három éve fogadta el az országgyűlés, és Stuttgartban szeretném megteremteni az ezzel kapcsolatos rendezvények hagyományát. Fontos volt számomra, hogy a helyszín ne Gerlingen vagy Backnang, hanem hivatalos stuttgarti „magyar felségterület” legyen. A kitelepítés természetesen tragikus történelmi fordulat volt, de nem szomorkodó eseményeket szerveznénk. Azt az örömteli fejleményt szeretnénk megünnepelni, hogy Magyarország elismerte történelmi felelősségét. A program összeállításában szabad kezdet adok a tartományi, illetve hazai németeknek.

A reformáció ötszáz évének ünnepe alkalmából két kiállítást is szervezünk össze, melyekhez előadások is kapcsolódnak majd. Tervezzük a Magyarországi Német Kulturális és Információs Központ által több mint tíz éve folyamatosan megrendezett Blickpunkt fotóverseny legjobb képeit egy kiállításra meghívni. Egy középtávú tervem a Danube Culter Cluster, tehát a Duna Régió Stratégia kulturális ágának intenzívebb kivitelezése, melynek megvalósításához szívesen nyitva állunk Magyarország déli szomszédai számára is.

– *A magyar kultúra közvetítésében szerepet kapnak majd a magyarországi nemzetiségek is?*

– Ehhez a Duna Régió Stratégia is hozzájárul. A hazai németek mellett mindenképp a magyarországi roma kultúrát tervezem bemutatni. Tizennégy éve egy kiállítás keretében megismertettük a stuttgarti közösséget a naiv cigány festéssel. *Oláh Jolán* és *Kalányos György*in át bepillantást nyújtottunk a legjobb művekbe.

Tervezem a roma kultúra más területeit is bemutatni, de ezúttal a zene lesz hangsúlyosabb, a Cseh Tamás Program révén is. Csodálattal adózom *Both Miklós* Palimo Story projektje iránt, amellyel Magyarország legszegényebb területein kutatott fel tehetségeket. Egyik legnagyobb vágyam, hogy ezt a projektet bemutassuk Stuttgartban. Ezeknek a fiataloknak, akik még saját településeik határain túlra sem jutottak el, csodálatos élmény lehetne egy ilyen külföldi szereplés. Ez alkalmat adna arra is, hogy megmutassuk a magyarországi kultúra sokszínűségét.

Természetesen a minőségre is figyelniünk kell. Ezt és a médiakompatibilitást szem előtt tartva a munkánk abból áll, hogy Magyarország jó hírét terjesszük. Ennél a pontnál Balassihoz érkeztünk, hiszen ez az ő elve is volt. Ez több mint szimbolikus.

– *Ha Baden-Württemberg tartomány és Magyarország vonatkozásában párhuzamot keresünk, mely terület a legerőteljesebb?*

– Az innováció mint tudományos témakör. Magyarország kreatív országgént él a köztudatban. A Nobel-díjasok magas száma és a találmányok támasztják ezt alá. Kevésbé közismert, hogy Baden-Württemberg ez utóbbi tekintetében előttünk jár: jelenleg Európában minden ötödik szabadalom – egész Németországban minden második – ebből a tartományból érkezik. Ez az a tartomány, mely száz éve még Európa szegényházaként volt ismert, ahol nincs nehézipar és nincsenek ásványkincsek. A gazdasági fejlődés a középosztályra támaszkodik, amiből mi is tanulhatunk. Tervezem, hogy a startupok (az újonnan alapított, nagy növekedési képességgel, kiemelkedő eséllyel induló vállalkozások – *a szerk.*) segítségével párbeszédet indítsunk. A párbeszéd számomra az elkövetkezendő évek nagyon fontos címszava és üzenete.

– *Köszönjük az interjút és sikeres programokat kívánunk!*

Korb Angéla